

com si es captingués com *somia amb* (se si *specchia*+objecte); en el vers 22, *ja tot ho és tot* sofreix una transformació negativa (*il tutto è il nulla*); en el vers 36, *com* adquireix decididament un sentit causal (*perché*). Es fa evident que cap de les tres transformacions no és incorrecta des d'un punt de vista lògic, i no crec que es pugui parlar d'errors materials; és un fet que amb aquestes modificacions Montale altera una mica el to lingüístic del poema i li confereix un gust menys sotmès al registre del llenguatge parlat. Al capdavant, si hi ha forçament, correspon al lector i al crític i no al traductor *tout court*; Montale vol desmentir —si més no pel que fa al *Cant Espiritual*— que la «manera maragalliana» sigui «febril i ostentosa»¹⁵ i, doncs, desmenteix també la discontinuïtat de Carner en les seves confrontacions, almenys en la mesura excessiva a la qual ens havíem habituat. D'un altre costat, hi ha tot el que havia escrit en prosa a tall de *boutade*, però —em sembla que a hores d'ara es pot admetre—

15. La definició és d'un crític militant dels més perspicaces, D. GUANSE, *Abans d'ara* (Barcelona 1966), p. 54.

implica un compromís més convençut i profund. Una altra composició de *La Bufera* n'és senyal. *Iride*, que el poeta data en una nota el 1946 i defineix com «una poesia che ho sognato e poi tradotto da una lingua inesistente: ne sono forse più il medium che l'autore», em sembla que dóna penyora de l'afecte i la fascinació per la via catalana a la poesia; a *Iride*, de fet, heterodòxia i transcendentalisme, ben diversament articulats amb respecte al *Cant maragallià*, en qualsevol cas, i sempre amb una perspectiva laica, en reprenen el discurs:¹⁶

perché l'opera Sua (che nella tua
si trasforma) *dev'essere continuata*.

GIUSEPPE GRILLI

16. G. CONTINI, *Pour présenter Eugenio Montale a Una lunga fedeltà*, ed. cit., p. 74, posa en relleu la importància ideològica: «Dans un poème de 1944 [?] (*Iride*) il se présente sous l'aspect d'un ancien hérétique et s'appelle lui-même "le pauvre Nestorien égaré"»; en qualsevol cas, remaquem que és la mateixa situació (només) inicial del *Cant Espiritual*.

Sobre les publicacions del departament de filologia catalana de la universitat de Barcelona per Josep Murgades i Enric Sullà

Any clau per la profusió i especial repercussió dels esdeveniments que hi tenen lloc —fins al punt que molts s'inclinen ja a considerar-lo com a veritable llindar del present més immediat—, el 1968 es caracteritza a casa nostra, entre d'altres coses, per dur-s'hi a terme, sota pretext d'escaure'ns el centenari del naixement de Fabra, la primera reivindicació massiva de la postguerra a favor de l'ensenyament català, objectiu primordial de la nova lluita per la cultura. Hom esdevé conscient que la universitat, com a màxima institució docent, no pot pas restar al marge d'aquest procés, ans al contrari, està cridada a jugar-hi un paper rellevant, d'investigació i d'organització d'acord amb les necessitats reals del país. Just aquell mateix any 68, coincidint amb una conjuntura econòmica favorable i amb l'arribada al ministeri del tecnòcrata opusdeista Villar Palasí, és creada la nova Universitat Autònoma de Barcelona, en la Facultat de Lletres de la qual aviat quallaran els esforços per implantar-hi un departament de llengua i literatura catalanes. De tres anys ençà, a la Universitat de Barcelona, gradualment lliurada a una tasca d'arrelament i revitalització de les estructures científiques i culturals autòctones, hi funcionava també

una càtedra de català que aspira a contribuir activament en l'empresa col·lectiva de recuperar un passat forçadament oblidat i a potenciar l'accés a un futur que és desitja dinàmic i, sobretot, més assabentat de la pròpia realitat. I així, malgrat les dificultats presupostàries de base i la manca d'una tradició immediata, amb la subsegüent migradesa d'efectius materials i humans, el departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona es proposa, a més de crear especialistes competents, de donar a conèixer el resultat d'investigacions realitzades al seu redós que contribueixin positivament a esclarir aspectes importants de la història cultural dels Països Catalans. És en el si d'aquesta intencionalitat programàtica que s'inscriu la «Biblioteca Torres Amat», de la qual han aparegut fins al present dos volums i que és d'esperar que perseveri en la continuïtat.

Constitueix el primer volum de la nova col·lecció l'edició duta a terme per Joan Mascaró de la *Relació* de Francesc Tagell,¹ obra

1. Francesc TAGELL, *Relació de la mort de Climent XII i de l'elecció de Benet XIV* (Universitat de Barcelona, Departament de Filologia Catalana, «Biblioteca Torres Amat» vol. 1, 1971).

datada de l'any 1740, que havia restat inèdita fins als nostres dies i relegada gairebé a l'incògnit, car a la pràctica l'única notícia solvent de què disposàvem fins ara era l'emesa per Jordi Rubió.² Ja amb posterioritat a l'edició comentada, el voluminós i acurat estudi d'Antoni Comas sobre la producció cultural catalana del segle XVIII³ ha coadjuvat eficaçment a ampliar també la comprensió de l'obra de Tagell. Personatge escassament documentat, més donat a la burla grotesca que a la sàtira punyent, autor, a més, d'un *Poema Anafòric* que caldria pensar igualment a editar, Tagell escriu durant la seva estada a Roma un poema narratiu, adreçat al seu protector, amb motiu de la mort de Climent XII i els tràngols que s'esdevenen en procedir a nomenar el nou papa, la qual dignitat recaurà a la fi en la persona de Benet XIV. La composició va allargar-se en la mateixa mesura que va prolongar-se el conclave, fins acabar agafant un cos relativament consistent i estructurat. A partir dels tres manuscrits que ens han pervingut de la *Relació*, Mascaró n'ha establert el text crític i l'ha enriquit amb un corpus d'anotacions destinades a dilucidar, bàsicament, les dificultats lèxiques i gramaticals que presenta l'obra. A l'estudi preliminar que hi adjunta, ultra una breu referència biogràfica sobre Tagell, l'aspecte més tingut en compte per Mascaró és també el lingüístic, al qual forneix d'una bona introducció vàlida alhora, atès el caràcter col·loquial del text, per donar una idea aproximada de la situació de la llengua a mitjan segle XVIII i el seu grau de contaminació. No s'esdevé el mateix, en canvi, en tot allò referent a una valoració històrico-literària del poema, del qual es limita l'editor a fer-ne una succinta exposició argumental. I aquest és, en tot cas, l'únic retret a fer-li. Peça que confirma, en el moment més pobre quant a producció literària i cultural de la mal anomenada decadència, la inestroncabilitat del conreu escrit de la llengua —pel mateix fet evident que fou de sempre l'únic vehicle d'intercanvi oral entre capes àmpliament majoritàries de la societat—, la *Relació* s'insereix de ple dins les pautes d'una literatura d'intencionalitat informativa fàcilment enquadrible, pels recursos i procediments expressius emprats, així com també pel desig latent que hom hi observa de desmitificació del poder establert, dins els esquemes genèrics pels quals es regeix la literatura popular anterior a la Revolució industrial. A partir d'aquesta perspectiva tan breument esbossada,

crec, resultaria d'interès una posterior i més detinguda anàlisi de l'obra, que tendís a evitar interpretacions centrades en la psicologia de l'autor i la restablís, tot explicitant-ne les respectives relacions de contigüïtat, en el conjunt d'un context sociocultural més ampli, del qual, sens dubte, forma part destacada.

El segon dels llibres publicats a la «Biblioteca Torres Amat» és el consciencios estudi monogràfic que Jaume Tur ha dedicat al tema de la influència exercida per Goethe sobre Maragall i, més concretament, en les versions que aquest féu de l'obra cabdal de l'insigne autor alemany, el *Faust*.⁴ Tur parteix en la seva investigació de la recerca exhaustiva que ha realitzat a l'arxiu Maragall, els resultats de la qual resten eficaçment evidenciats en l'aparat crític de l'obra i en les traduccions, algunes encara inèdites, que hi són publicades. Explicar el com i el perquè d'aquestes traduccions en funció del pensament i l'obra de Maragall i el seu medi constitueix l'objectiu primordial del llibre. En primer lloc, en contra de les opinions genèriques que s'han emès gratuïtament sobre el grau de coneixements que posseïa Maragall de la llengua alemanya, l'autor demostra com aquest mai no va assolir-ne un domini suficient i que només, a còpia de superar les nombroses dificultats que li sorgien amb l'assidu maneig del diccionari, aconseguiria de llegir-la amb molt de treball, més a tall de desxifrador que de traductor. Quant a les motivacions purament individuals, cal explicar-se el fet que Maragall es lliurés a l'estudi de l'alemany no pas per cap admiració seva vers l'estructuració sociopolítica de la nació germànica —és ben sabut que de sempre les seves preferències s'adreçaven al sistema anglès—, sinó per l'entusiasme que, ja de jove, li desvetllà la lectura de Goethe. Ultra aquest desig d'accedir directament en l'original el seu autor predilecte, hi havia també el fet que la tècnica de traduir permetia a Maragall de polir i perfeccionar el seu estil, alhora que, de retruc —i en estreta relació amb les teories sobre la llengua professades pels idealistes alemanys, llavors tan en voga a Catalunya—, això el confirmava en la pertinència de la seva tasca per tal com, al seu entendre, contribuïa així a universalitzar Catalunya i la seva cultura, tot acostant-ne la llengua als models europeus i clàssics. L'anàlisi de Tur sobre el particular em semblaria correcta si no fos perquè incorre sovint en explicacions típicament idealistes, sense aprofundir prou en una interpretació històrica del moment, la qual cosa el duu també, en algun cas, a cometre certs errors de considera-

2. Jordi RUBIÓ I BALAGUER, *Literatura Catalana*, dins *Historia General de las Literaturas Hispánicas*, dirigida per G. Díaz-Plaja, v (Barcelona 1958), ps. 285-289.

3. Antoni COMAS, *Història de la Literatura Catalana*, iv (Barcelona, Ariel, 1972). Vegeu, pel que fa a Tagell, les pàgines 680-699.

4. Jaume TUR, *Maragall i Goethe. Les traduccions del Faust* (Universitat de Barcelona, Departament de Filologia Catalana, «Biblioteca Torres Amat» vol. 2, 1974).

ció.⁵ El capítol més consistent el constitueix, sens dubte, el que dedica a exposar les bases d'una teoria de la traducció, que esdevé una autèntica monografia proveïda d'un valor autòcton al marge de l'obra. D'aquí també que, en part, no sigui imprescindible de recórrer-hi per tal d'explicar-se el fonament teòric sobre què assentava Maragall la seva pràctica de traductor, car, per bé que Tur no arribi a esmentar-ho explícitament, sembla obvi que els pocs textos de Maragall sobre teoria de la traducció no fan més que prefigurar ja, a grans trets, la poètica que pocs anys després conformaria definitivament sota la designació de la «Paraula viva». Concepció la traducció com una activitat eminentment creativa i espontània, d'on el fet que Maragall maldi més per adaptar en tots sentits l'original al medi cultural a què és traduït que no pas per ajustar-se a la literalitat del text. Una dependència gairebé total respecte al text només la trobem en el primer intent emprès per Maragall de traducció del *Faust*, la qual fou feta en castellà per raons de la diglòssia cultural en què es debatia encara la societat catalana del tombant de segle, de gran part de les contradiccions de la qual era Maragall un exponent arquetípic. La traducció del fragment de *La Margarideta*, per contra, elaborada amb posterioritat, quan el poeta havia relativament augmentat els seus coneixements d'alemany i s'havia decidit ja a escriure tota la seva obra de creació en català, s'adiu totalment amb la concepció teòrica al·ludida. Maragall procedirà, doncs, a assimilar i catalanitzar Goethe, fins al punt que acabarà per donar a llum un producte que gairebé podríem qualificar d'autònom i pròpiament genuí. Ara, l'obtenció d'aquest resultat no s'ha d'atribuir únicament a la constància amb què s'até Maragall als pressupostos teòrics —com de fet pretén

5. A banda el fet que Tur se serveix sovint, en fer algunes explicacions, d'un llenguatge massa acostat al del mateix Maragall i la seva època —històricament poc distanciat, doncs—, resulta inadmissible avui dia, ni que hagi estat profèrica de passada, la valoració simplista que dona del Modernisme a la pàgina 55, a l'igual que també ho resulta la interpretació que, dins el més pur individualisme mecanicista, emet a la pàgina 53 sobre l'origen del classicisme alemany del XVIII, amb una ignorància absoluta de les aportacions cabdals que sobre el particular han fet un Lukács i un Goldmann. D'altra banda, a les pàgines 45-46, partint del llibre d'Albert Manent *Josep Carner i el Noucentisme*, i després d'atribuir erradament —en la nota núm. 5— a un article de Carner del 1908 el que aquest havia dit en un altre del 1905, Tur extreu unes conclusions extemporànies i no pertinents sobre l'actitud de Maragall i, més en general, sobre la respectiva correlació existent llavors entre poetes i polítics. Val a dir també, però, que, a això, hi ha contribuït la lectura incorrecta que dels textos carnerians en qüestió fa Manent al llibre citat.

Tur—, sinó també als nombrosos errors que cometé en la comprensió de la llengua i del mateix sentit global del *Faust*. A l'entendre de Tur, però, atès que la traducció maragalliana no deixa d'ajustar-se en cap cas als seus propòsits inicials i aconsegueix, per tant, de reflectir no «un món exòtic, sinó [...] l'ambient pobletà i postromàntic descrit sovint pels modernistes catalans del començament de segle»,⁶ aquesta revesteix un gran valor, car, malgrat trair de manera més o menys conscient el *Faust*, Maragall ha reeixit a fer-ne una adaptació del tot catalana. Personalment, no puc estar-me de veure en aquesta conclusió un intent en darrera instància per a justificar la traducció de Maragall. I dic intent d'última instància perquè, tot al llarg de l'excel·lent lectura confrontada dels fragments originals i traduïts amb què opera, Tur s'aplica en especial a subratllar les moltes febleses dels textos castellà i català, però no s'entreté amb un semblant deteniment a especificar lingüísticament i històrica en què rau la vàlua de l'aportació feta per Maragall. Hom es veu privat, doncs, d'elements de judici suficients per tal d'apreciar què hi ha de literàriament reeixit en les versions maragallianes. Massa obsedit, potser, per la figura de Maragall, Tur orienta la finalitat del seu estudi a dilucidar bàsicament «el grau d'intel·lecció que assolí [Maragall], tant de la llengua alemanya en general com de Goethe en particular»,⁷ i es desenten en gran part d'allò que més compta en literatura, de l'anàlisi de l'obra en funció, no de l'autor, sinó de la mateixa obra i del seu context històric. D'aquí que no pari gairebé esment a precisar quins són els encerts obtinguts per Maragall en la seva adaptació catalana, car això pressuposaria una lectura de *La Margarideta* en tant que obra plenament diferenciada i caldria confrontar-la, a més d'amb el text alemany, amb la literatura de l'època i, pel que fa a l'estudi pròpiament lingüístic i literari, amb la important traducció en vers de Josep Leonart, apareguda pel dramàtic gener del 39, i que Tur no cita enlloc.⁸ Aquestes mancances, per bé que l'autor no es proposés en cap moment d'abordar les qüestions a què responen, resten complementàries i consistència a un treball de recerca i anàlisi que, d'altra banda, excel·leix per la rigorositat documental i expositiva amb què ha estat construït.

JOSEP MURGADES

6. Jaume TUR, *Maragall i...*, op. cit., p. 224.

7. *Ibid.*, p. 212.

8. GOETHE, *Faust*, traducció de Josep Leonart (Badalona, Proa, 1938).

El dia 28 d'octubre de 1969, a l'Aula Magna de la Universitat de Barcelona, va ser commemorat el desè aniversari de la mort de Carles Riba. L'acte acadèmic, organitzat pels departaments de Filologia Grega i Filologia Catalana, era presidit per Clementina Arderiu, vídua de Carles Riba i avui traspassada, acompanyada per Joan Maluquer de Motes (aleshores degà de la Facultat), Jordi Rubió i Balaguer, J. V. Foix, Eduard Valentí i Fiol, Josep Alsina i Antoni Comas. En aquesta ocasió va ser acordat, a tall de record de l'acte, de publicar un volum d'homenatge a Carles Riba, que rebria el títol: *In memoriam Carles Riba (1959-1969)*.⁹

No va ser fàcil la realització de l'obra, en la preparació de la qual van intervenir l'Institut d'Estudis Hel·lènics, el Departament de Filologia Catalana i l'Editorial Ariel. Significativament, l'obra consta com a acabada d'imprimir l'11 de setembre de 1973. El resultat de l'esforç de quatre anys és un notable volum enquadernat en rústica, amb sobrecoberta i de 590 pàgines de gruix, el contingut del qual, precedit d'un poema de Clementina Arderiu i d'un pròleg on és explicat l'origen de la publicació, es divideix en dos grans apartats: un d'*Estudis* i un altre d'*Homenatge literari*. Tanca el llibre una utilíssima bibliografia de l'obra de Riba feta per Montserrat Martí i Bas, amb la qual supera la que ella mateixa va publicar a «Germinàbit» el 1959. Deu làmines, vuit de les quals són reproduccions de quadres en homenatge a Riba (de pintors com Tàpies, Domingo, Sunyer, Rebull, Miró i Benet), completen el volum.

En principi, i considerada l'ocasió, no crec que els poemes aplegats a l'apartat d'*Homenatge literari* demanin una valoració pròpia (i, en aquest cas, limitadament) estètica; més aviat hi hauríem de cercar un testimoni d'afecte, reconeixement, admiració, mestratge, crítica o, si més no, solidaritat i record. És ben clar que aquests textos (no tot són poemes, hi ha un conte) responen sobretot a l'ocasió (n'hi ha que són datats el 1959) i no necessàriament són coherents amb l'obra del poeta; altrament, millor seria llegir-los, si s'esquicia, en la perspectiva de l'obra total a la qual pertanyen. Com que aquest no és el cas, tampoc no ho és el de citar uns noms i destacar-los dels altres; no sabria trobar un criteri, ni, al capdavant, hi guanyaríem res.

Pel que fa a la secció d'*Estudis*, convé d'entrada procedir a una ordenació operativa dels textos. Hom pot destriar els articles que se centren en Carles Riba dels articles que tracten temes diversos, encara que en algun cas

la temàtica sigui pròxima a certs aspectes de la personalitat intel·lectual de Riba. Entre els articles, en trobarem que tracten d'Història,¹⁰ Arqueologia,¹¹ Literatura Grega,¹² Literatura Castellana,¹³ Literatura Catalana¹⁴ i Llengua,¹⁵ a part quatre traduccions poètiques¹⁶ i un article de tema pintoresc.¹⁷ La diversitat dels temes estudiats fa que ens limitem a donar-ne constància i, tot seguit, a donar pas a aquells articles que tenen com a objecte estudiar Carles Riba.

Aquests darrers vénen a ser el 43 % del total (20 sobre 47) i els podríem agrupar en cinc apartats força definits, a saber: 1) aportacions documentals, en aquest cas l'epistolari amb Rosa Leveroni i Carles Cardó,¹⁸ 2) comentaris de text,¹⁹ 3) discussions de la poè-

10. Miquel COLL i ALENTORN, *Dos humanistes italians en la nostra historiografia*.

11. Pere BOSCH i GIMPERA, *Colonitzacions*; J. MALUQUER DE MOTES, *Rodis i focs a Catalunya*; Josep de C. SIERRA-RAPOLS, *Pàtera hellenística amb quadrigues del Museu Arqueològic de Barcelona*.

12. Josep ALSINA, *Cop d'ull sobre la qüestió tucidídica*.

13. Ramon SUGRANYES DE FRANCH, *D'un sonet de Tansillo a Sant Joan de la Creu*.

14. Joan ALEGRET, *Tres textos polèmics reivindicadors de la llengua catalana, publicats el 1838 a «El Guardia Nacional»*; Antoni COMAS, *Una traducció catalana d'Ovidi de fra Agustí Eura*; Josep LLADONOSA, *Teatre erudit i teatre popular en la Lleida del barroc (1600-1640)*; Josep MASSOT i MUNTANER, *La Societat d'Amics del País*, Jaume PUJOL i el català de Mallorca; Martí DE RIQUER, *L'art militar al «Tirant lo Blanc»*; Miquel S. SALLARICH i TORRENTS, *Joan Vinader i Nubau precursor vigatà de la Renaixença*; Josep-Miquel SOBRE, *L'artífici de «La Plaça del Diamant»*, un estudi lingüístic; Arthur TERRY, *Reflexions sobre la poesia catalana*; Antoni VILANOVA, *«Joventut» de Costa i Llobera i l'«Excelsior» de Maragall*.

15. Joan BASTARDAS i PARERA, *Nota sobre la influència dels Glossaris en el llatí medieval català (segles X-XI)*; Claudi ESTEVE i FABREGAT, *Contribucions a una teoria del bilingüisme*; Sebastià MARINER, *Guinósc (LC. I, 34), present actual o bé habitual?*; Josep O'CALLAGHAN, *Fragment de lletra privada*; Ramon ROCA-PUIG, *Fragment copte del quart evangeli*; Joan SOLÀ, *La concordància del participi passat en català*.

16. Xavier BENGUELLE, *«La lletera i el pot de llet», de La Fontaine*; Osvald CARDONA, *«Jerusalem alliberada», de Torquato Tasso*; Joan PERUCHO, *Tres poemes d'Alvaro Cunqueiro*; Alexis E. SOLÀ, *Una versió catalana de trenta poemes de Konstandinos Kavafis*.

17. J. VERNET, *Xavier Portabella (1908-1969)*.

18. Rosa LEVERONI, *Un epistolari de Carles Riba (1940-1942)*; Albert MANENT, *La correspondència entre Carles Riba i Carles Cardó arran de les Elegies de Bierville*.

19. A. M. BADIA i MARGARIT, *El castellanisme estrafet, recurs estilístic dins el «Perot Maryasqui» de Carles Riba*; Eustaqui BARRAU i RIU, *Sobre la gènesi del sonet V de «Salvatge cor»*; Carme BOYÉ, *Les «Elegies de Bierville» i el mite*.

9. *In memoriam Carles Riba (1959-1969)*, Barcelona, Institut d'Estudis Hel·lènics - Departament de Filologia Catalana - Editorial Ariel, 1973; 590 ps.

tica,²⁰ 4) exegesi ideològica²¹ i 5) records i testimonis.²² No és ara el moment de discutir aquests textos un a un i amb el detall que requereixen; per això em limitaré a posar esment en els més interessants.

Al meu entendre, la publicació de les cartes a Rosa Leveroni i a Carles Cardó, presentades i anotades amb molta cura per Rosa Leveroni i Albert Manent respectivament, constitueix una aportació notabilíssima al coneixement no tan sols de l'home Riba en la dura circumstància de l'exili, sinó al de la seva obra, en aquest cas les *Elegies de Bierville*, aleshores en curs d'elaboració; aquestes cartes donen molta informació sobre les preocupacions de Riba, de tipus moral i intel·lectual, sobre l'estat d'ànim que hi ha a l'origen de certs poemes, sobre la seva intenció en fer-los, sobre els seus escrúpols i defalliments en el curs del procés de creació, que fins el van dur a consultes teològiques amb el doctor Carles Cardó, en cerca de corroboració en la seva elaboració de l'experiència religiosa que llavors vivia amb intensitat, convertit de poc. També són sobre les *Elegies de Bierville* els estudis de Carme Boyé, Alexandre Cirici i Antoni Piqué. En el primer, l'autora reix a identificar l'itinerari poètic i moral de Riba amb el mite d'Orfeu, baixant als inferns a cercar Eurídice, que seria, en les *Elegies*, el seu jo autèntic, l'ànima, i, en ella, Déu; A. Piqué intenta un estudi de la dimensió mítica d'aquests mateixos poemes, però no aconsegueix sinó resultats confusos, fins afirmar que Riba és ell mateix un mite; la lectura de la II de les *Elegies* que ens sotmet Cirici és tan arbitrària de mètode com pobra de resultats. Ni l'estudi de C. Boyé ni el d'A. Piqué superen el text que Joan Ferraté va dedicar a les *Elegies* el 1953,²³

d'Orfeu; Alexandre CIRICI, *Riba i el temple de Súnion*; Josep PALAU I FABRE, *Escolis a unes estances de Carles Riba*; Antoni PIQUÉ, «*Elegies de Bierville*» de la metàfora al mite.

20. Miquel ARIMANY, *Una nova manera d'apreciar Riba*; Maria Aurèlia CAPMANY, *Poema i vers o el cor salvatge de Carles Riba*; Carles MIRALLES, *Sòcrates i Jesús, fites en l'evolució de Riba*; Maurici SERRAHIMA, *La recerca d'una prosa literària*.

21. Pere BOHIGAS, *Entorn de «Literatura i grups salvadors»*; F. M. LORDA I ALAIZ, *El compromís polític de Carles Riba*.

22. Esteve ALBERT, *Riba en la guerra dels poetes*; Artur BLADÉ I DESUMVILA, *Amb Carles Riba a Montpeller*; Maur M. BOIX, *Una lectura a Montserrat*; Marià MANENT, *Poemes de Riba traduïts a l'anglès*; Josep MIRACLE, *Mestre d'estil, mestre de la paraula*; Marçal OLIVAR, *Carles Riba a la Fundació Bernat Metge: esbós d'uns quants records*.

23. Joan FERRATÉ, *Les «Elegies de Bierville»*, dins *Carles Riba, avui*, Barcelona, Alpha, 1955, ps. 13-29. Text reproduït com a pròleg a C. RIBA, *Elegies de Bierville*, Barcelona, Edicions 62 (col. «Antologia Catalana», núm. 50), 1968, ps. 5-18.

si bé hi afegeixen matisacions. Com en el cas d'Eustaqui Barjau, que perà l'explicació que del sonet V de *Salvatge cor* ja havia fet Ferraté.²⁴ Josep Palau i Fabre proposa una lectura minuciosa (diríem que en la millor tradició del *close reading*) del poema 1 del llibre primer de les *Estances*, en el qual reix a demostrar el conflicte de la poètica escollida per Riba (la podríem concepatar de noucentista) amb la poètica maragalliana, sota la influència de la qual Riba havia fet provatures que després va abandonar. Els textos de Maurici Serrahima i Carles Miralles elaboren, amb objectius diferents, aspectes de la poètica de Riba; Serrahima destria amb exactitud el procés d'afaiçonament de la llengua literària de Riba, a partir de Carner i, sobretot, d'Ors; Miralles, a un altre nivell, destria amb precisió una línia fonamental del pensament de Riba: l'oposició entre Sòcrates i Jesús, resolta a *Salvatge cor* a favor de Jesús, a recer dels Cants Espirituals de Maragall i Ausiàs March. Les exegesis ideològiques de Pere Bohigas (un comentari a l'article de Riba, *Literatura i grups salvadors*, de 1938) i de F. M. Lorda i Alaiz (que analitza el compromís «polític» de Carles Riba amb la República i arriba a conclusions trivials de tan conegudes) només aporten matisacions a una personalitat pública l'abast de la qual mereixeria comentaris més fonamentats i incisius.

En conjunt i pel que fa a Riba, aquest homenatge no es caracteritza per oferir cap aportació nova a la interpretació de la seva obra i la seva personalitat (amb les excepcions de les cartes esmentades); penso que, en aquest sentit, hauria estat una ocasió excel·lent de tornar a llegir Riba i actualitzar-ne la interpretació. La història de la literatura i la crítica literària encara han de prestar-li més atenció (i no es tracta pas d'un autor sense bibliografia, altres n'hi ha que estan pitjor), perquè el públic actual, que el té dissortadament tan lluny, el pogués recuperar i fer seu: valdria la pena, vull dir, convertir-lo amb tota decisió en un mestre, un model, un exemple viu, i arrancar-lo als manuals de literatura. D'altra banda, els estudis d'altres matèries, les que fossin, haurien pogut seleccionar temes que haguessin proporcionat informació o explicació d'èpoques, homes o fets relacionats, de prop o de lluny, amb Riba, el qual, així, també n'hauria sortit beneficiat. Fets aquestes remarques, insisteixo a considerar que aquest volum, amb els objectius proposats i la col·laboració rebuda, ret un homenatge molt digne a Carles Riba.

ENRIC SULLÀ

24. Joan FERRATÉ, *Sobre la poesia i el símbol, a propòsit de «Salvatge cor»* (1953), dins *Carles Riba, avui*, ed. cit., ps. 39-77.